

Läget för Europas vatten

Övergripande bild

Skyddet av och kvaliteten på Europas vatten förbättras. Nästan 30 års EU-lagstiftning tillsammans med nationella och internationella åtgärder för att skydda och förbättra den akvatiska miljön bär nu frukt på många områden, vilket beskrivs utförligare nedan. Det finns dock vissa frågor, speciellt kopplade till jordbruk, där inga framsteg gjorts. Även på områden där framsteg gjorts kan det fortfarande finnas olösta problem och särskilda geografiska problemområden, så kallade 'hot spots'. Det skall också understrykas att det för vissa frågor finns stora luckor i uppgifterna vilket gör att de slutsatser som dras måste behandlas med viss försiktighet.

Mot bakgrund av jordbrukets betydande påverkan kommer det vara viktigt att övervaka de effekter som EU:s utvidgning har på sektorn och på vattenresurserna i de nya medlemsstaterna. Ekonomisk omstrukturering under 1990-talet ledde i allmänhet till en minskad påverkan på den akvatiska miljön. Sker en omfattande intensifiering av jordbruket efter utvidgningen kommer troligen denna trend att vända.

Områden där framsteg gjorts

Floders ekologiska kvalitet

Ekologisk kvalitet återspeglar effekterna av all kemisk och fysisk påverkan på det biologiska systemet. Information om floder i 14 länder visar i de allra flesta fall på förbättrad flodkvalitet. Det är dock brist på jämförbara data på europeisk nivå. Denna situation kommer att förbättras då genomförandet av ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) fortskrider.

Förorening av syreförbrukande ämnen och fosfor

Kontroll av föroreningar från punktkällor från stadsbebyggda områden och industrin har lett till betydande förbättringar av kvaliteten hos många vattentäkter i hela Europa. En märkbar minskning av fosfor och organiska ämnen i floder och sjöar har skett till följd av förbättrad rening av avloppsvatten från städer liksom genom införandet av fosforfria

tvättmedel och en minskning av användningen av gödningsmedel innehållande fosfater i jordbruket.

Det har även skett åtföljande minskningar av utsläpp av näringsämnen via floder och direkt till hav (särskilt Nordsjön och Östersjön), även om detta av flera möjliga orsaker (komplicerade fysiska och kemiska förhållanden, avsaknad av uppgifter) inte alltid återspeglas i minskade koncentrationer av näringsämnen i marina vatten.

Bättre avloppsrening har också lett till förbättringar av kvaliteten för badvatten i både hav och insjöar. Uppfyllandegraden av de föreskrivna EU-normerna är över 90 %.

Förorening av farliga ämnen

Förorening av tungmetaller och några andra strängt reglerade kemikalier som finns förtecknade i direktivet om farliga ämnen (76/464/EG) minskar i allmänhet. Tillgängligheten på uppgifter för många andra föroreningar är alltför dålig för att göra bedömningar.

Belastningen av tungmetaller och vissa organiska ämnen som släpps ut i den marina miljön har minskat i samband med detta. Det finns även tecken på att denna minskning har lett till minskade koncentrationer av dessa ämnen i marin biota i Europas hav, även om koncentrationer över de gränsvärden som anses säkra för livsmedel fortfarande påträffas i musslor och fisk från stora floders

myrningar, nära industriella punktsläpp och i hamnar.

I de nuvarande EU-länderna har minskningen av utsläpp av farliga ämnen till största delen uppnåtts genom användningen av renare processer och teknik i industrin. Utsläpp av olja från raffinaderier och offshore-anläggningar har minskat. I anslutningsländerna beror minskningen av utsläpp i huvudsak på att oekonomiska anläggningar stängts.

Närvaron av endokrinstörande ämnen i ytvatten är ett växande problem med reproduktionsstörningar hos vattendjur som följd, vilket rapporteras av flera europeiska länder.

Vattenuttag

Det totala vattenuttaget har minskat under det senaste årtiondet förutom i sydvästra Europa. De flesta sektorer har minskat sitt vattenuttag genom åtgärder för större återanvändning av vatten och effektivare utrustning. Högre vattenpriser har också haft betydelse.

Oljeutsläpp

Även om variationerna är stora från år till år så sjönk de totala utsläppen av olja från fartyg under 1990-talet. Detta beror troligen på införandet av fler fartyg med dubbelskrov och förbättringar i navigationen.

Information

Under de gångna åtta åren har Eurowaternet (nätverk för insamling av vattendata och information samordnat av miljöbyrån) lett till markant förbättring av informationen om Europas vatten.

Briefingarna från Europeiska miljöbyrån är kortfattade, lättlästa introduktioner till aktuella miljöfrågor, som baseras på den senast tillgängliga informationen. Briefingarna finns på Europeiska miljöbyråns webbplats: www.eea.eu.int

Områden där inga framsteg gjorts

Nitratförorening

Kväveförorening, särskilt från jordbruket, förblev oförändrad. Då utsläpp från punktkällor har minskat, har utsläppen från jordbruket blivit relativt sett viktigare.

Koncentrationerna i floder har i stort sett förblivit stabila under hela 1990-talet och är högst i de västeuropeiska länder där jordbruket är intensivast. Koncentrationerna av näringsämnen i haven har i allmänhet också förblivit stabila.

Det finns inga tecken på förändrade nitratnivåer i grundvattnet. Gränsvärden för nitrat i dricksvatten överskrids i ungefär en tredjedel av de grundvattenförekomster för vilka uppgifter finns tillgängliga. Nitrat i dricksvatten är ett gemensamt problem över hela Europa, i synnerhet från grunda brunnar.

Vattenuttag för bevattning, energianvändning och turism

Trenden för vattenanvändning inom jordbruket har varit något ökande, exempelvis för bevattning, i sydvästra Europa liksom för vatten som används för energiproduktion i anslutningsländerna utanför Medelhavsområdet. Turism leder till en betydande och antagligen växande belastning på vattenresurserna i många områden i södra Europa.

Överuttag av vatten fortsätter att vara en viktig källa till oro inom vissa områden, som exempelvis kusterna och öarna i Medelhavet, där dricksvattentäcker har förorenats med havsvatten.

Bekämpningsmedel

Bekämpningsmedel från jordbruket återfinns i ytvatten, grundvatten och dricksvatten på nivåer som inger oro. Uppgifter om de många ämnen som är inblandade tillåter inte fastställande av

Referenser:

Europas vatten: En indikatorbaserad utvärdering. Sammanfattning, Europeiska miljöbyrån, Köpenhamn

Europe's water: An indicator-based assessment, topic report No 1/2003, Europeiska miljöbyrån, Köpenhamn